

Anonymizovaná verze

Překlad

C-495/19 - 1

Věc C-495/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

26. června 2019

Předkládající soud:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Krajský soud v Poznani, Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

14. května 2019

Odvolatelka:

Kancelaria Medius SA se sídlem v Krakově

Odpůrce:

RN

USNESENÍ

(*omissis*)

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Krajský soud v Poznani, Polsko), XV. odvolací oddělení pro civilní věci, (*omissis*)

Ve věci žaloby Kancelarii Medius SA se sídlem v Krakově
proti RN

o zaplacení peněžité částky

na zasedání dne 14. května 2019 (*omissis*)

na základě odvolání žalobkyně

proti rozsudku Sądu Rejonowego w Trzciance (Okresního soudu v Trzciance, Polsko)

ze dne 30. října 2018 (*omissis*)

rozhodl takto:

Soudnímu dvoru Evropské unie se předkládá k rozhodnutí následující předběžná otázka:

musí být čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29, Zvl. vyd. 15/02, s. 288; dále jen „směrnice Rady 93/13/EHS“) vykládán v tom smyslu, že brání procesním předpisům, podle kterých může soud vydat rozsudek pro zmeškání založený výhradně na tvrzeních žalobce uvedených v žalobě, jež je povinen přijmout jako pravdivé v situaci, kdy žalovaný – spotřebitel, řádně předvolaný k jednání, se k jednání nedostaví a neuplatní ani žádnou procesní obranu?

(*omissis*)

Odůvodnění

I. Skutkový stav a řízení před vnitrostátním soudem

1. Žalobkyně Kancelaria Medius SA se sídlem v Krakově navrhla u soudu, aby tento uložil povinnost žalovanému RN uhradit částku 1 231 PLN s úroky. V odůvodnění žaloby uvedla, že požadovaná částka vyplývá ze smlouvy o zápůjčce uzavřené žalovaným s právním předchůdcem žalobkyně Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością se sídlem ve Varšavě.
2. K žalobě připojila žalobkyně doklady potvrzující uzavření smlouvy o postoupení pohledávky se svým právním předchůdcem a kopii rámcové smlouvy, která neobsahovala podpis žalovaného.
3. Soud první instance zamítl žalobu s odůvodněním, že „Doklady doložené žalobkyní do spisu žádným způsobem nemohou vést k závěru, že vymáhaná pohledávka byla prokázána. Nelze vyvodit závěr, že doklady v podobě procesní plné moci, společně s dokumenty prokazujícími pravost udělené plné moci, kopie smlouvy o postoupení pohledávky, výpisu z přílohy č. 1 ke smlouvě o postoupení pohledávky, výzvy k úhradě ze dne 2. listopadu 2016 a oznámení o postoupení pohledávky ze dne 2. listopadu 2016 – bez důkazu o jeho doručení žalovanému a kopie rámcové smlouvy o zápůjčce číslo: 83043008033 mohly vést k prokázání vymáhané pohledávky. Jedná se o soukromoprávní listiny, které (...) svědčí výhradně o tom, že osoba, která je podepsala, učinila prohlášení v nich obsažené. V žádném případě ovšem nedokládají, že mezi žalovaným a právní předchůdkyní žalobkyně byla uzavřena smlouva o zápůjčce a že byly žalované předány finanční

prostředky ve výši 770 PLN“. S ohledem na skutečnost, že žalovaný neuplatnil žádnou procesní obranu, soud vydal rozsudek pro zmeškání, kterým ovšem žalobu zamítl.

4. Žalobkyně podala odvolání, ve kterém vytkla soudu první instance mimo jiné porušení článku 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego (občanského soudního řádu; dále jen: „o.s.ř.“), ke kterému došlo tím, že soud tento článek nepoužil a své rozhodnutí nezaložil výhradně na tvrzeních uvedených v žalobě. V odůvodnění směřuje odvolatelka mimo jiné k závěru, že soud první instance je v první řadě povinen opřít své rozhodnutí o tvrzení uvedená v žalobě a teprve v případě jejich „negativního hodnocení“ je povinen provést důkazní řízení. V tomto rozsahu soud porušil pravidla řízení, jelikož nevydal důkazní rozhodnutí ohledně dokumentů, na základě kterých provedl zjištění a které byly bezprostřední příčinou zamítnutí žaloby (Okresní soud dospěl k závěru, že žalobkyně nedoložila svůj návrh). V důsledku toho se žalobkyně domáhala změny napadeného rozsudku a vyhovění žalobě v plném rozsahu.
5. K doložení svého stanoviska předložila žalobkyně rozhodnutí několika soudů, která potvrzují její stanovisko. Z těchto rozhodnutí vyplývá, že soudy sdílejí názor, že v případě, kdy žalovaný neuplatní žádnou procesní obranu, je soud povinen vydat rozsudek pro zmeškání založený výhradně na tvrzeních uvedených žalobcem v žalobě.

I. Ustanovení vnitrostátního a unijního práva, která mohou být ve věci použita

6. Vnitrostátní ustanovení [citované výňatky z o.s.ř.]

ČÁST PRVNÍ

NALÉZACÍ ŘÍZENÍ

HLAVA VI ŘÍZENÍ

Díl V Důkazy

Oddíl 1. Předmět a hodnocení důkazů

Článek 227 Předmětem důkazu jsou skutečnosti, které mají pro rozhodnutí ve věci zásadní význam.

Článek 228 § 1 Skutečnosti obecně známé nevyžadují důkaz.

§ 2 Totéž se týká skutečností, které jsou soudu známy z úřední činnosti, soud je ovšem povinen na tyto skutečnosti strany na jednání upozornit.

Článek 229 Důkaz nevyžadují ani skutečnosti, které byly protistranou uznány v průběhu řízení, pokud toto uznání nevzbuzuje pochybnosti.

Článek 230 Pokud se strana nevyjádří k tvrzením protistrany týkajícím se skutkových okolností, soud po zohlednění výsledku jednání může hodnotit tyto okolnosti jako uznané.

Článek 231 Soud může považovat za zjištěné také skutkové okolnosti, které mají podstatný význam pro rozhodnutí ve věci, pokud takový závěr lze dovodit z jiných již zjištěných skutkových okolností (skutková domněnka).

Článek 232 Strany mají povinnost označit důkazy pro zjištění skutkových okolností, ze kterých dovozují právní následky. Soud může připustit důkaz neoznačený žádnou ze stran.

Článek 233 § 1 Soud hodnotí věrohodnost a sílu důkazů podle vlastního uvážení a na základě všestranného uvážení shromážděného důkazního materiálu.

§ 2 Soud stejným způsobem posoudí, jaký význam je třeba přikládat tomu, že strana odmítá předložit důkaz či v rozporu s rozhodnutím soudu brání provedení důkazu.

Článek 234. Domněnky stanovené právními předpisy (právní domněnky) jsou pro soud závazné; mohou být ovšem vyvráceny, pokud to zákon nevyklučuje.

Oddíl 2. Důkazní řízení

Pododdíl 1. Obecná ustanovení

Článek 235 § 1 Důkazní řízení probíhá před soudem, který rozhoduje ve věci, ledaže tomu brání povaha důkazů, zohlednění významných obtíží nebo nepoměr nákladů v porovnání s předmětem sporu. V těchto případech soud, který ve věci rozhoduje, přikáže provedení důkazu jednomu ze svých členů (určený soudce) nebo jinému soudci (dožádaný soud).

Díl IV ROZHODNUTÍ

Oddíl 1. ROZSUDKY

Pododdíl 1. Vynesení rozsudku

Článek 316 § 1 Po skončení jednání soud vynese rozsudek, přičemž tak učiní na základě skutečností existujících v okamžiku ukončení jednání; přiznání nároku nebrání zejména skutečnost, že se tento nárok stal vymahatelný v průběhu řízení.

Pododdíl 3. Rozsudky pro zmeškání

Článek 339 § 1 Pokud se žalovaný nedostaví k jednání nebo se sice dostaví, ale jednání se i přes svoji přítomnost neúčastní, vydá soud rozsudek pro zmeškání.

§ 2. V tom případě se tvrzení žalobce ke skutkovým okolnostem uvedeným v žalobě nebo v procesních podáních, která byla žalovanému doručena před ústním jednáním, považují za pravdivá, ledaže vzbuzují důvodné pochybnosti nebo byla uvedena s cílem obejít zákon.“

7. Unijní právo

Článek 6 směrnice 93/13/EHS

1. Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.

Článek 7 směrnice 93/13/EHS

1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

2. Prostředky uvedené v odstavci 1 musí zahrnovat právní předpisy, podle nichž se osoby nebo organizace, které mají podle vnitrostátních právních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, mohou v souladu s vnitrostátními právními předpisy obrátit na soud nebo příslušné správní orgány s žádostí o rozhodnutí, zda smluvní ujednání sepsaná pro obecné použití jsou zneužívající, aby tak mohly použít vhodné a účinné prostředky k zabránění dalšímu použití takových ujednání.

3. S náležitým ohledem na vnitrostátní právní předpisy mohou být právní prostředky nápravy uvedené v odstavci 2 podávány samostatně nebo kolektivně proti řadě prodávajících nebo poskytovatelů z téhož hospodářského odvětví nebo jejich sdružením používajícím stejné obchodní podmínky nebo podobné podmínky nebo doporučujícím jejich použití.“

Článek 267 SFEU [úplné znění]

(*omissis*)

II. Právní pochybnosti vnitrostátního soudu a jejich význam pro rozhodnutí právní otázky.

8. Polský civilní proces předpokládá možnost vydání rozsudku pro zmeškání, „pokud se žalovaný nedostaví k jednání nebo se sice dostaví, ale jednání se i přes svoji přítomnost neúčastní“ (článek 339 § 1 o.s.ř.), což představuje odklon od

kontradiktorní formy řízení (vyplývající zejména z čl. 316 § 1 o.s.ř. a čl. 227 a následujících o.s.ř.).

9. Možnost vydání rozsudku pro zmeškání je přípustná také ve věcech projednávaných na základě žaloby podnikatelů proti spotřebitelům.
10. Podmínka pro vydání rozsudku pro zmeškání bude splněna zejména v situaci, která se vyskytla v této věci, a to v situaci, kdy žalovaný (spotřebitel) po řádném doručení kopie žaloby neuplatní žádnou procesní obranu. Mimochodem polský civilní proces připouští fikci doručení v situaci, kdy jedna ze stran nepřevzala doručovanou soudní zásilku, přestože jí byla poskytnuta možnost jejího převzetí, a to v souladu se speciální právní úpravou (tzv. náhradní doručování; srov. článek 139 o.s.ř.). V důsledku toho jsou poměrně časté situace analogické k té, která vznikla v této věci, kdy podnikatel podává žalobu o zaplacení a žalovaný, který je spotřebitelem, neuplatňuje žádnou obranu.
11. V takto vzniklé procesní situaci je klíčové znění ustanovení článku 339 § 2 o.s.ř., podle kterého při vydání rozsudku pro zmeškání „se tvrzení žalobce ke skutkovým okolnostem uvedeným v žalobě nebo v procesních podáních, která byla žalovanému doručena před ústním jednáním, považují za pravdivá, ledaže vzbuzují důvodné pochybnosti nebo byla uvedena s cílem obejít zákon.“ Z tohoto ustanovení vyplývá, že skutkový základ rozsudku pro zmeškání má jednostrannou povahu, je tedy založen na skutkových tvrzeních žalobce coby aktivní strany. Skutkovým základem rozsudku pro zmeškání jsou tím pádem zpravidla tvrzení žalobce, pokud „nevzbuzují důvodné pochybnosti“ soudu nebo pokud soud nedospěje k závěru, že tato tvrzení byla uvedena se záměrem „obejít zákon“ (článek 339 § 2 o.s.ř.).
12. Je zapotřebí uvést, že ustanovení článku 339 § 2 jednoznačně neurčuje, zda negativní podmínky v tomto ustanovení uvedené („důvodné pochybnosti“, „obcházení zákona“) musí být naplněny na základě posouzení samotných tvrzení žalobce nebo širšího kontextu, tedy zejména na základě posouzení „procesních podání“ připojených k podání žalobce nebo jiných dokumentů.
13. [krátké představení stanovisek v doktríně] (*omissis*)
14. (*omissis*)
15. (*omissis*)
16. (*omissis*) [Z]nění článku 339 § 2 o.s.ř. neřeší pochybnosti ohledně skutečnosti, zda posuzovaná úprava – která poskytuje možnost vydání rozsudku pro zmeškání proti spotřebiteli, přičemž pro vydání tohoto rozsudku jsou jako skutkový základ připuštěna pouze tvrzení žalobce (podnikatele), pokud „nevzbuzují důvodné pochybnosti“ nebo pokud soud nekonstatuje, že tvrzení byla uvedena za účelem „obejít zákon“ – splňuje standard ochrany spotřebitele požadovaný zejména směrnicí 93/13/EHS, a to při zohlednění povinnosti vyjádřené v judikatuře Soudního dvora, aby soud provedl přezkum „potenciálně zneužívající povahy

ujednání ve spotřebitelských smlouvách“ (vyjádřené zejména v rozsudku ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 41).

17. Ve věci, jako je projednávaná věc, tedy v případě podání žaloby podnikatelem proti spotřebiteli, který neuplatnil žádnou obranu, vzbudila pochybnosti Krajského soudu záležitost, že negativní podmínky uvedené v článku 339 § 2 o.s.ř. nejsou podmínkami vynucujícími stejnou úroveň ochrany. Je třeba si totiž uvědomit, že zároveň podmínku „důvodných pochybností“, jakož i podmínku uvádění tvrzení za účelem „obejít zákon“, se dá sice považovat za elastický mechanismus, není to ovšem zcela jistě mechanismus, který zaručuje jednotnou ochranu spotřebitelů ve stejných procesních situacích. V každé věci bude totiž úroveň ochrany spotřebitele ve velké míře závislá na úrovni podrobnosti tvrzení uvedených žalobcem.
18. Navíc posouzení těchto ustanovení vede k závěru, že čím více budou tvrzení žalobce lakonická, tím bude nižší pravděpodobnost, že se u soudu vyskytnou „důvodné pochybnosti“ nebo soud dojde k závěru, že tvrzení byla uvedena za účelem „obejít zákon“. U těchto lakonických tvrzení bude tedy existovat větší šance, že rozsudek pro zmeškání bude pro žalobce příznivý, aniž soud provede hloubkovou analýzu podstaty jeho návrhu.
19. Zejména je zapotřebí poukázat na skutečnost, že nesprávný postup soudu první instance z hlediska dispozice čl. 339 § 2 o.s.ř. umožnil vyvodit závěr o existujícím právním základu pro zamítnutí žaloby. Na základě správně vyloženého ustanovení by byl Okresní soud za daných okolností nucen vyhovět návrhu žalobce.
20. Nicméně soud je povinen zajistit reálnou ochranu práv odvozených spotřebiteli ze směrnice 93/13/EHS (rozsudek ve věci Aqua Med, C- 266/18, EU:C:2019:282, bod 44). Ve své ustálené judikatuře Soudní dvůr zdůrazňuje povahu a význam veřejného zájmu na ochraně spotřebitelů, kteří se ve vztahu k prodávajícímu či poskytovateli nacházejí v nerovném postavení (rozsudek ve věci Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 40 a citovaná judikatura).
21. Soudní dvůr také zdůrazňuje, že unijní právo v zásadě neharmonizuje řízení použitelná při přezkumu údajně zneužívající povahy smluvního ujednání, a že tato řízení tudíž spadají do působnosti vnitrostátních právních řádů členských států, avšak za podmínky, že nejsou méně příznivá než řízení upravující podobné situace podléhající vnitrostátnímu právu (zásada rovnocennosti; věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 57, a Aqua Med., C-266/18, bod 47).
22. Ustanovení vnitrostátního práva musí zajistit právo na účinnou právní ochranu ve smyslu článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (věci Profi Credit Polska, C-176/17, bod 57, a Aqua Med., C-266/18, bod 47).
23. Hodnocení výše uvedených skutkových okolností věci a jejího právního kontextu nesevřídčí o tom, že by při rozhodování soudu podle čl. 339 § 2 o.s.ř. mohlo docházet k porušování zásady rovnocennosti, jelikož toto ustanovení se jednotným způsobem použije ve všech civilních věcech, které směřují k polským soudům, a

to nezávisle na tom, zda je žalovaný spotřebitelem nebo jiným účastníkem právního vztahu.

24. Současně si lze povšimnout, že pokud soud použije na okolnosti projednávané věci čl. 339 § 2 o.s.ř., nebude mít možnost provést přezkum podmínek smlouvy uzavřené mezi stranami včetně případných podmínek potenciálně zneužívajících. To by ve výsledku vedlo ke zbavení žalovaného prostředků právní ochrany, jejíž součástí je mimo jiné skutečnost, že soud provádí ex officio přezkum smlouvy, která je právním podkladem pro návrh uplatněný u soudu.
25. V návaznosti na výše uvedené vzniká dle závěru Sądu Okręgowego w Poznaniu (Krajského soudu v Poznani) potřeba, aby Soudní dvůr Evropské unie v režimu článku 267 SFEU rozhodl o otázce uvedené ve výroku.

(omissis)